

Välkommen till Pålsjö naturreservat!

Pålsjö torp

Huset här bredvid är det sista torpet som finns kvar i Helsingborg. Torpet tillhörde Pålsjö slott som är en av kommunens äldsta gårdar med anor sedan 1491.

Det har funnits fem torp till i betesmarken. Dessa revs på 1940- och 1950-talet men fortfarande kan man se sten-grunder och buskar som hörde till trädgårdarna.

I mitten av 1800-talet fanns det omkring 100 000 torp i Sverige. De flesta av dem har förfallit eller rivits efterhand. Detta är det sista i Helsingborg och byggdes 1936. Bilden är från 1940-talet.

Torpore och stutare

Torpore ägde inte marken utan hyrde en bit jordbruksmark och ibland även ett mindre hus – torpet. Hyran betalades ofta genom att man fick arbeta på gården som ägde marken, så kallade dagsverken. Ett annat sätt att betala var genom kontanter eller med en del av skörden. Det var först 1943 som dagsverksarbeten förbjöds i Sverige.

Skillnaden mellan en torpare och en stutare var att stutaren var lantarbetare och anställd på gården. Stutaren fick en stor del av sin lön in natura, det vill säga en del av skörden, ved och boende. Statarnas liv och villkor var mycket hårda och de var i praktiken livegna.

Livet i en komocka

Visste du att det finns omkring 60 olika arter av dyngbaggar i Sverige? De är skalbaggar som lever av spillningen från djur.

Dyngbaggar har en knubbig kropp och breda, platta framben som de gräver med. De gör stor nytta eftersom de bryter ner spillningen som annars skulle legat kvar och kvävt gräs och örter. En snabb nedbrytning av gödsel minskar risken för smittspridning till människor, ger snabbare näring till växterna och mindre växthusgaser.

Tordyveln är också en litterär skalbagge. Maria Gripes roman "Tordyveln flyger i skymningen" blev en bästsäljare.

Frågan är om den hade blivit lika populär med titeln "Dyngbaggen flyger i skymningen"?

Tordyvel är nog den mest kända dyngbaggen och det finns flera olika arter. Flera av dem har metallicblå mage och man ser dem ofta på stigar när man är ute och går.

Tord är ett gammalt ord för smuts och dyvel kan ha att göra med doppa eller djävul...

Torporen hyrde en bit jordbruksmark och ibland även ett mindre hus – torpet. Hyran betalades ofta genom att man fick arbeta på gården som ägde marken, så kallade dagsverken.

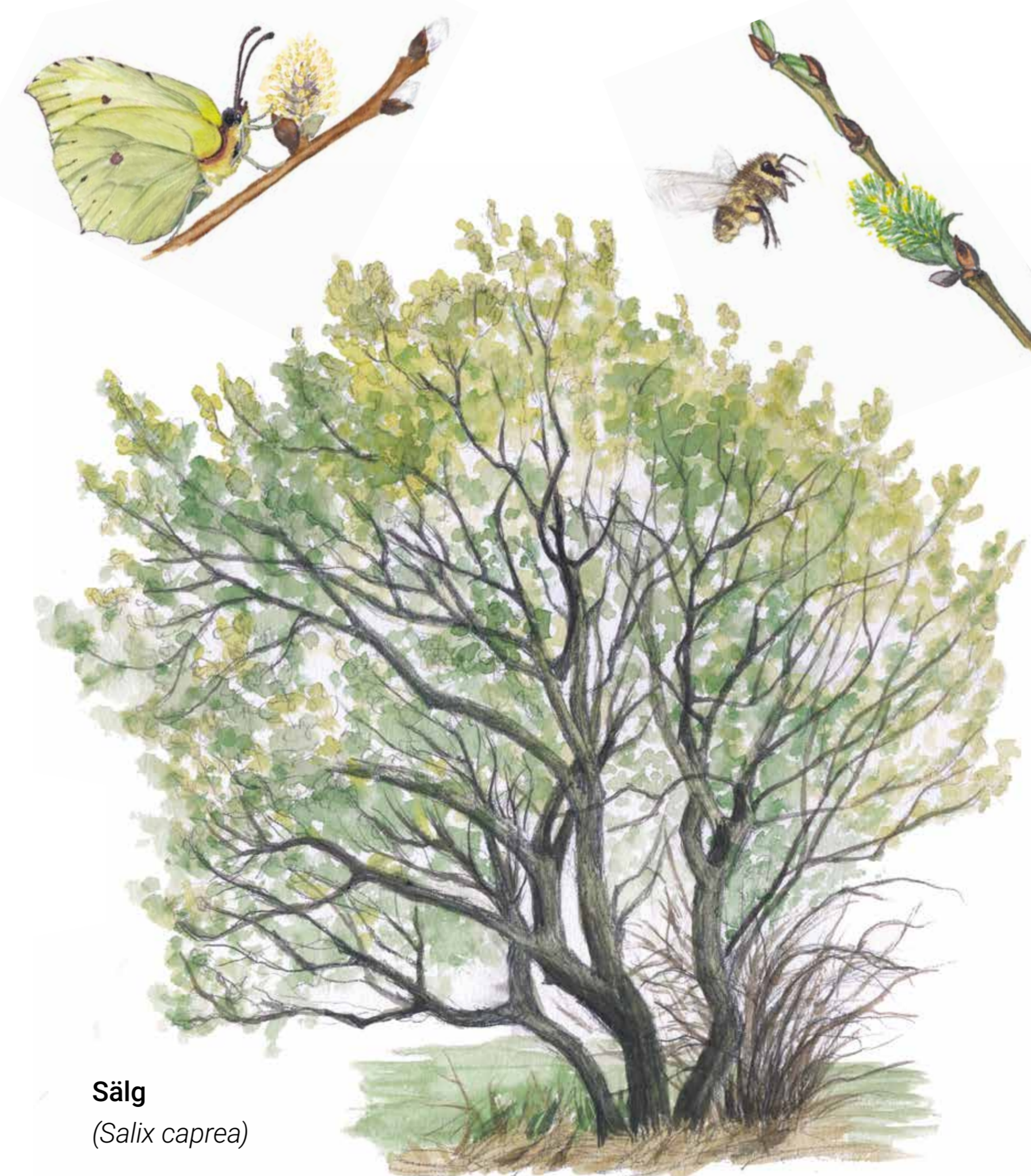

Nygammal skog

Den unga skogen bredvid är planterad på 1990-talet. För att öka naturvärdena veteraniserar vi vissa träd. Det betyder att vi vill ge dem egenskaper som äldre träd har.

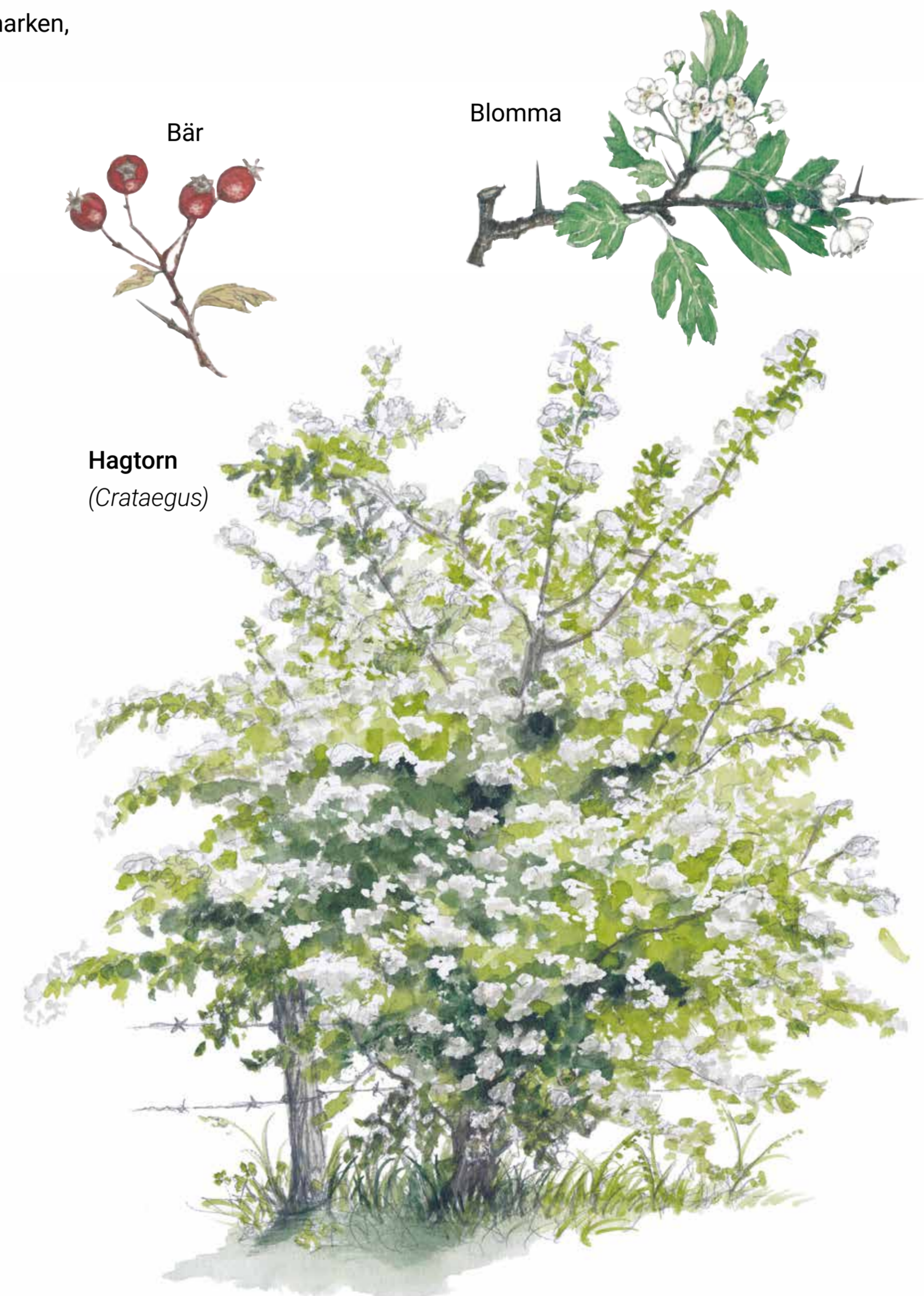
Genom att avsiktligt skada vissa träd istället för att hugga bort dem får de spricker i barken och savflöden, döda grenar och så småningom döda stammar. Då blir de värdefulla för djur och växter på ett snabbare sätt samtidigt som de andra träden får plats att växa sig stora och gamla.

Målet på lång sikt är en lövskog med olika arter av träd och buskar med stora kronor och grova stammar.

Sälg
(*Salix caprea*)

Sälg är viktig för många nyvaknade bin och andra insekter på våren. Framförallt hansålgens proteinrika pollen är en viktig näringsskälla när bina ska starta upp en ny koloni.

Hagtorn
(*Crataegus*)

Hagtorn är en buske vars blommor är viktiga för många insekter. Bären äts sedan av fåglar som till exempel sidensvans.

Vill du ha besök av vilda grannar?

Om du har balkong eller trädgård så kan du odla nektarrika växter som många fjärilar, bin och humlor tycker om. Vanliga kryddväxter är uppskattade, till exempel timjan,

mynta, lavendel, isop, rosmarin. När vi hjälper våra "vilda" pollinatörer; humlor och bin, så får vi bättre skörd på våra frukt-träd och bärbuskar.

Upptäck / Discover Pålsjö

Det här är Pålsjö naturereservat

Pålsjö naturreservat är det största och mest uppskattade av Helsingborgs naturområden.

År 1908 köpte staden in området för att säkra helsingborgarnas möjlighet till rekreation. År 2016 beslutade kommunfullmäktige att ge det skydd som naturreservat.

Reservatet rymmer ett omväxlande landskap med skog, åkrar, ängs- och betesmarker, bäckar, raviner, strand, hav och parker. Här finns höga naturvärden, speciellt i områden med äldre och grova träd, och här har man hittat ett trettiotal rödlistade arter.

Landborgen ingår i riksintresse för naturvård. Skogsdungarna är värdefulla ur ett skåniskt perspektiv.

Landborgs promenaden och Skåneleden bjuder på vackra vyer över Öresund. Motionsslingor, ridstigar och cykelvägar gör det enkelt att ta sig runt i området.

ENG This is Pålsjö nature reserve

Pålsjö is the largest and most popular of Helsingborg's natural areas.

Helsingborg City Council bought the land in 1908 in order to give the inhabitants good opportunities for recreation. In 2016 it became a nature reserve.

The nature reserve holds a diverse landscape with woodlands, fields, meadows and pastures, streams, gorges, beach, ocean and parks. The reserve has very high natural values, especially in areas with old and large trees, but also along Landborgen, canyons and beaches. In Pålsjö there are over thirty threatened plants and animals which are dependent on old trees and dead wood.

The trails of Landborgen and Skåneleden offer beautiful views of the Sound and Denmark.

Jogging trails, bridle paths and bicycle paths provide good opportunities to move around in the area.

§ Reservatsföreskrifter

Att vara i naturreservatet innebär många möjligheter, men också skyldigheter. Det är viktigt att du känner till vad som gäller i reservatet för att inte skada de växt- och djurarter som finns här eller för att undvika stora andra personer.

Inom reservatet är det förbjudet att:

- ▶ Skada levande eller döda träd och buskar. Gräva upp växter eller för kommersiellt bruk plocka växter.
- ▶ Medföra okopplad hund eller annat lösgående husdjur under tiden 15 mars – 31 oktober, förutom i hundhågn.
- ▶ Göra upp öppen eld på annat än markerade grillplatser.
- ▶ Sätta upp tavla, plakat, affisch, skylt, göra inskrift eller dylikt, annat än på särskilt anvisade anslagstavlor.
- ▶ Utan förvaltarens tillstånd anordna tävlingar eller andra arrangemang som kan skada eller störa naturmiljön.

Naturreservatet har en skötselplan som förvaltaren följer. Skötseln syftar till att öka natur- och rekreationsvärden.

Reservatsbeslutet med alla föreskrifter och skötselplan finns på helsingborg.se/naturreservat

§ Regulations for the reserve

Being in the nature reserve means many rights but also obligations. It is important to know what applies in the reserve to prevent damage to the plant and animal species found here or to avoid disturbing other people.

- ▶ Plants should not be damaged.
- ▶ Dogs must be kept on a leash between March 15th and October 31st, except in special dog enclosure "hundhågn".
- ▶ Fires are prohibited outside designated camp fire areas.
- ▶ Posting of signs, posters, notices etcetera is prohibited except for on special signs.
- ▶ It is prohibited to make any form of competition or arrangement that could endanger or disturb nature without permission.

The nature reserve does not mean it is left without care. There is a special management plan. The aim is always to increase the natural and recreational values.

The entire decision with all regulations and the management plan is available here: helsingborg.se/naturreservat

Ställiga bidrag inom lokala naturvårdsrådsnätet genomförande av detta projekt.

Tillsammans gör vi Helsingborg bättre

Du hjälper oss att hålla ordning i naturen genom att meddela oss om fel eller lämna synpunkter. Det kan du enkelt göra med hjälp av appen "Ett bättre Helsingborg". Du kan även ringa eller mejla. Helsingborg kontaktsenter: 042-10 50 00, kontaktsenter@helsingborg.se

Skyften lags fram av stadsbyggnadsförvaltningen, copyright © Helsingborgs stad 2017. Produktion: Infab Kommunikation AB. Flygfoto: © Blom Sweden AB. Illustrationer: Katarina Månsson. Fotograf: Helsingborgs museers samlingar.

helsingborg.se

HELSINGBORG